

Ткачівська М. Р.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Мучичка Ю. І.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

РАДЯНІЗМИ ТА ЇХНІЙ ПЕРЕКЛАД НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ (НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ Ю. АНДРУХОВИЧА «КОХАНЦІ ЮСТИЦІЇ»)

Стаття присвячена радянським та їхньому перекладу німецькою мовою. Увага приділяється специфіці лексики радянської дійсності, акцентується на динаміці розвитку радянського словотвору та його поступовій пасивізації в українському лексиконі. Наголошується, що окремий пласт лексики доби Радянського Союзу не належить до застарілого лексикону, а досі продовжує функціонувати у мові та мовленні. Розглядаються класифікації радянських слів. Підкреслюється важливість політичних конотацій та ідеологічна наповненість радянських слів, які постулюються як символи доби і здебільшого не мають відповідників у інших мовах.

На основі досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців аналізуються особливості відтворення радянських слів як маркерів епохи СРСР, засобу ідеологізації суспільства, прославлення радянських цінностей та як інструменту впливу на масову свідомість. Увага зосереджується на труднощах перекладу радянського лексикону.

У науковій розвідці розглядаються радянські слівні одиниці в романі Юрія Андруховича «Коханці Юстиції» („Die Lieblinge der Justiz“), та їхнє відтворення у німецькомовному перекладі, здійсненому перекладачкою Забіною Штьор. У ході дослідження аналізуються способи відтворення радянських слів та дається оцінка перекладу. Крім того, наголошується на важливості збереження маркованості радянських слів у німецькому перекладі, що сприяє відтворенню атмосфери доби СРСР, а також наближенні тексту перекладу до оригінального тексту.

Ключові слова: радянське, сов'єтизм, переклад, способи перекладу, відтворення, безеквівалентна лексика, політична лексика.

Постановка проблеми. Кожна мова як один із найважливіших маркерів ідентичності лінгвокультури на різних етапах своєї еволюції потрапляє під вплив історичних змін. Такі зміни стосувалися і часів створення та існування СРСР – однопартійної диктатури під керівництвом комуністичної партії із централізованою русифікацією суспільства, применшенням ролі національних мов та нав'язуванням російської культури й російської мови як мови міжнародного спілкування. Це означало, що зміни в політичній системі істотно впливали не тільки на ідеологічну й економічну політику та соціальні стандарти радянських республік, але й на мовну.

Зміна ціннісних орієнтирів супроводжувалася появою нових понять, які входили в кожен національний мовний простір СРСР і частково – у мовні простори країн-сателітів Радянського Союзу із соціалістичним напрямком розвитку, до яких належала й Німецька Демократична Республіка. Побутування нових понять на позначення радянської дійсності – радянських слів (сов'єтизмів) стосувалося не тільки актив-

ної фази існування СРСР. Воно почасти проявлялося і після його розпаду в повсякденному житті, у ЗМІ, публіцистиці, а також у художній літературі, яка описувала радянські часи. Переклад такої лексики створював певні незручності, оскільки потребував зрозумілих іноземному реципієнтові позначень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню радянських слів та аналізу їхнього перекладу присвячували свої наукові розвідки як зарубіжні, так і українські вчені: А. Брагіна, П. Браун, Є. Верещагін, А. Гвоздєв, В. Костомаров, Г. Кратцель, Е. Кунін, П. фон Поленц, Л. Соколов, Е. Фляйшман, Г. Чернов, А. Швейцер, О. Грек, О. Калиновська, М. Нечипоренко та ін. На особливу увагу заслуговує монографія Е. Фляйшмана „Postsovietisches Russisch“ («Післярадянська російська» – М.Т.) [13], у якій науковець ґрунтовно описує соціально-політичні жаргонізми радянської та пострадянської доби, класифікуючи їх на підгрупи [9]. Вартими уваги є класифікації радянських слів, подані С. Влаховим,

С. Флорінім, А. Доменко та доповнені О. Тарапон. Важливим аспектом досліджень є способи перекладу радянізмів, запропоновані С. Влаховим, С. Флорінім та ін. вченими. Незважаючи на те, що проблема радянізмів викликала зацікавлення у науковців, ця сфера досліджень потребує нових наукових розвідок.

Метою нашої статті є дослідження та аналіз особливостей відтворення радянізмів німецькою мовою на прикладі перекладу роману Юрія Андруховича «Коханці Юстиції».

Виклад основного матеріалу дослідження. Тривале перебування України у складі СРСР негативно позначилося не тільки на економічній ситуації в нашій країні, але й на зміні ціннісних орієнтирів, соціальних стандартів, насиченні мови новими, ідеологічно наповненими лексемами та фраземами як засобом впливу на масову свідомість «радянського народу», підсвідомому/свідомому всмоктуванні ним фальшивого ідеологічного харчу, частковий, а в деяких випадках тотальній відмові від української мови й культури та укріпленні русифікації, що залишилося очевидним і після отримання Україною незалежності. Радянський словотвір, побудований на створенні символів соціалістичного способу життя з метою формування стійкості «радянського народу» та «радянської ідентичності» результував виникнення значної кількості радянізмів, які не мають відповідників або частково мають їх у країнах із колишнього соціалістичного табору. Тому такий лексичний матеріал становить труднощі при перекладі іноземною мовою.

Для зображення реальної радянської дійсності та її наслідків сучасні українські письменники нерідко послуговуються радянізмами. Серед них поет, прозаїк, есеїст та представник постмодернізму в Україні Ю. Андрухович.

З іменем Ю. Андруховича пов'язані перші факти посиленого зацікавлення українською літературою на Заході. До його творчого доробку входять численні поетичні збірки, оповідання, романи, збірки есе, мемуари, перекладені різними мовами. У червні 2020 р. видавництво Suhrkamp опублікувало переклад роману «Коханці Юстиції», здійснений Забіною Штьор, який отримав велику кількість позитивних відгуків критиків. З. Штьор сьогодні вважається однією із найвідоміших перекладачок сучасної української прози. Вона успішно співпрацювала з відомим українським перекладачем і журналістом Ю. Дуркотом і, крім творів Ю. Андруховича, перекладала романи інших письменників.

Радянізми репрезентовані не тільки в цьому, але й у попередніх творах Ю. Андруховича, уже ставали об'єктом наших досліджень [10]. Сам термін «радянські реалії» (належить Г. Чернову) вказує на те, що радянізмам властиві основні риси реалій, однак, вони нерідко «виступають реаліями лише при бінарному зіставленні певної національної мови» [3, с. 58].

Радянізми ввійшли в інші національні мови як кальки [12; 7; 11]. Ю. Швелльов наголошує на тому, що українська мова «ввібрала в себе численні советизми, особливо в ділянках адміністративній та ідеологічній» [12, с. 130], створивши цим певний ідеолексикон, до якого входять «своєрідні символи доби – з сильними політичними конотаціями та соціальним колоритом» [3, с. 58]. Відтворюючи явища радянської дійсності, радянізми як важливий сегмент політичної мови сприяли закріпленню у свідомості «радянського народу» певних символів соціалізму та партійної ідеології, слугували засобом «формування нової радянської ідентичності», оскільки саме політична мова «диктувала правила гри в суспільстві». «Значну кількість радянських лексем-неологізмів характеризує лаконізм, ємність вкладених понять, своєрідна термінологічність» [8, с. 33].

Отже, радянізми (сов'єтизми) – лексичні та фразеологічні одиниці, кальковані з російської мови, які ввійшли в національні мови колишніх радянських республік і частково країн із соціалістичним напрямком розвитку та функціонували в них як засіб відображення радянської дійсності й соціалістичного способу життя та як засіб ідеологізації суспільства, за допомогою яких відбувалося уславлення радянських цінностей та впрошення в мову радянського ідеолексикону, що полегшувало ідеологічний вплив на масову свідомість населення СРСР.

Сьогодні існує низка класифікацій радянського лексичного матеріалу доби СРСР. Так, Е. Фляйшман у монографії „Postsowjetisches Russisch“ [13] широко досліджує соціально-політичні жаргонізми радянської та пострадянської доби різних сфер (політична та економічна ситуація в СРСР, сексуальні стосунки, кримінальна сфера, алкоголь і наркотики, ситуація в збройних силах, фінансові транзакції, повсякденне життя, соціальні стосунки тощо) [9, с. 347-348], до яких науковець також долучає арго, солдатський жаргон та ін. Значна частина цієї лексики є радянізмами.

С. Флорін та С. Влахов вважають, що радянізми належать до безеквівалентної лексики, яка не

має стійких еквівалентів, що були б зрозумілими іншомовному реципієнтові. Дослідники поділяють радянізми на: 1) власне радянізми (реалії, властиві для СРСР; при перекладі слід урахувати відсутність еквівалентів у інших мовах); 2) регіональні радянізми (властиві для більшості країн колишнього соціалістичного напрямку (перекладаються зазвичай за допомогою транскрипції або ж калькування); 3) інтернаціональні радянізми (широко відомі, для перекладу достатньо транскрипції) [2, с. 144–145].

А. Доменко пропонує таку семантичну класифікацію радянізмів: 1) радянізми-заклади/організації/утворення; 2) радянізми-посади; 3) радянізми-звання; 4) радянізми-події; 5) радянізми, які описують соціальний статус [3, с. 59]. О. Тарапон доповнює класифікацію, додаючи до неї радянізми-явища соціалістичної дійсності та радянізми-ярлики [8, с. 32]. Вважаємо доцільним виокремити радянізми-гасла, частина яких належить до радянізмів-явищ – важливого засобу ідеологічного впливу на радянських людей.

Незважаючи на те, що українські письменники, а також ЗМІ досі вдаються до радянізмів, на сьогоднішній день спостерігається їхня пасивізація. Це означає, що більшість з них «належать до інертного шару лексики» та їхнє вживання є обмеженим [5, с. 36]. Проте не всі з них набули статусу застарілих чи історизмів, оскільки досі функціонують у мові і мовленні у різних стилістичних трансформаціях.

Якщо англомовні країни не належали до країн-сателітів СРСР, їхня мова не піддавалася впливові російської мови і радянізми були для більшості з них чужими реаліями, то німецька мова не залишилася поза процесом наповнення її складу радянізмами. Вплив російської мови на німецьку пов'язаний із соціалістичним напрямком розвитку Німецької Демократичної Республіки. Проте вони здебільшого не були репрезентовані на території ФРН – країни із ринковим напрямком розвитку [2, с. 72].

Оскільки часова відстань від об'єднання Німеччини з кожним роком збільшується, і молоді люди, які проживають на території колишньої НДР, практично не пов'язані із соціалістичним минулим, радянські реалії в німецькій мові перейшли в статус малозрозумілої лексики, яка часто потребує коментаря. Якщо в українській та інших національних мовах колишнього СРСР радянізми калькувалися чи запозичувалися з російської мови, то деякі з них увійшли у західноєвропейські мови «в російській формі» [9, с. 331].

До найбільш дієвих способів перекладу радянізмів належить транслітерація, транскрипція та калькування, які часто супроводжуються коментарем [2, с. 143–144]. Хоча транскрибування радянізмів через російське звучання не завжди виправдане [порівн.: 4, с. 61], у перекладах творів сучасних українських письменників німецькою мовою таке транскрибування відбувається як через українське, так і через російське звучання.

Питання щодо перекладу радянізмів досі залишається актуальним, оскільки воно пов'язане із труднощами їхнього відтворення, а також завдяки різним можливостям вибору відповідників.

У романі «Коханці Юстиції» репрезентовані як радянізми на позначення організацій, закладів, посад, звань, подій, так і радянські реалії, які описують соціальний статус та явища соціалізму або ж капіталізму з погляду радянської дійсності. Більшість із них відтворюються за допомогою кальки, транскрипції, адаптації. Незначна частина інтернаціональних реалій на позначення закладів, організацій, подій тощо зафіксована у словниках. Так, Ю. Андрухович згадує керівну в СРСР комуністичну партію. Її назва належить до інтернаціональних реалій, а сама партія на сьогоднішній день ще досі репрезентована в різних країнах. Вона зафіксована в словниках і перекладається німецькою мовою за допомогою офіційного кліше *Kommunistische Partei*. Стягнута форма слова *компартия* у перекладі розгортається і відтворюється повною назвою *die Kommunistische Partei* (укр.: «Однієї з перших ночей грудня їх (і навіть колишніх членів місцевої компартії) під посиленням конвоєм та в кайданах пригнали на залізничний вокзал» [15, с. 76] – нім.: „Eines Nachts Anfang Dezember trieb man sie (sogar die ehemaligen Mitglieder der Kommunistischen Partei) unter scharfer Bewachung und in Handschellen zum Bahnhof“ [16, с. 82]).

У художній літературі радянізми часто вживаються з метою репрезентації негативного ставлення до радянської дійсності, зокрема через призму іронії та сарказму. У романі «Коханці Юстиції» автор надає негативного забарвлення і самій епосі існування Радянського Союзу, пишучи його назву з малої букви. Це хай і протирічить українському правопису, проте підсилює і підкреслює ставлення до епохи. У перекладі зберігаються правила правопису цільової мови із написанням власних назв та іменників з великої букви без урахування авторської особливості. Це дещо нейтралізує погляд автора на висловлення, проте не змінює загального негативного кон-

тексту: (укр.: «*Наша сусідка Мара кинула історичну фразу: «Шоб этот советский союз сгорел!» — і було неясно, чи разом з нами, а чи сам собою»* [15, с. 275] – нім.: „*Unsere Nachbarin Mara stieß einen historischen Satz aus: „Brennen soll sie, diese Sowjetunion!., – wobei unklar blieb, ob mit oder ohne uns“*“ [16, с. 277]).

Нерідко в романі трапляються ідеологічно-забарвлені радянські, які зображають критику чужого для соціалізму суспільного ладу – капіталізму. Наприклад, ідеологічне кліше *загниваючий Захід* (у романі – *зогнилий Захід*), що інкорпорує негативне ставлення до ідей та цінностей Заходу та вивищення соціалістичних принципів, моделює образ «загниваючого» капіталістичного світу. Розуміння такого кліше для іноземного реципієнта опирається на контекст, хоча у перекладі присутні зміни доконаного на недоконаний вид (занепалий – *untergehend*) (укр.: «*І якщо в тодішніх зведеннях виникало хоч трохи брутальності чи жорстокості, то це мусило стосуватися лише капіталістичного занепалого й давно згнилого Заходу»* [15, с. 281] – нім.: „*Und wenn doch einmal über Brutalität oder Grausamkeit berichtet wurde, dann betraf das aus schließlich den längst verkommenen und untergehenden kapitalistischen Westen“* [16, с. 282]). Переклад хай і не тлумачить читачеві повноту спектру закулісних пропагандистських тактик, проте цілком зберігає іронію і сарказм оригіналу.

З’ясовуючи особливості подання радянської лексики в лексикографічних джерелах, Л. Томіленко, наголошує на значній кількості в них аббревіатур. При цьому, посилаючись на дослідження Д. Алексеева, вона зауважує, що після 1917 р. у так званий післяжовтневий період у російській та українській мовах «... розвинувся новий спосіб словотворення – аббревіація», який сприяв поширенню і закріпленню основних різновидів й моделей аббревіатур, і «...почався процес удосконалення аббревіації й норм функціонування аббревіатурної лексики» [цит. за 11, с. 178].

Дослідниця зауважує, що у словниках фіксуються не тільки новоутворені аббревіатури, а й похідні від них слова. До них належать, наприклад, слова, пов’язані з правлячими та фіскальними органами КГБ (кагебе, кагебіст, гебіст), ЧК (чека, чекіст) та ін., які широко репрезентовані і в творах Ю. Андруховича.

Оскільки аббревіатура КГБ/КГБ/каге-бе (рос. Комитет государственной безопасности СССР) має різні графічні форми, здебільшого презентовані в романі з негативною конотацією, при відтворенні

цих форм німецькою мовою у більшості випадків перекладачка застосовує транскрипцію *KGB: офицери кагебе* [15, с. 23] – *KGB-Offiziere* [116, с. 30]; *каге-бе* [15, с. 37] – *KGB* [16, с. 42–43]. Це також стосується й усіченої форми *тебе* (укр.: «*Пролізиши за наказом тебе у структури підпілля, він, що називається, здає повстанців цілими боївками»* [15, с. 25] – нім.: „*Nachdem er nach Befehl des KGB in die Strukturen des Untergrunds eingedrungen war, verriet er die Widerständler, wie es so schon heißt, in ganzen Kampfgruppen“*. [16, с. 33]). Якщо аббревіатура *КГБ* вживається і в багатьох творах інших сучасних українських письменників, то радянське *чекіст* зустрічається рідше, хоча також неодноразово репрезентований у романі «*Коханці Юстиції*». Він позначає співробітника ЧК (Все-російської надзвичайної комісії по боротьбі з контрреволюцією і саботажем), у широкому сенсі – співробітника органів державної безпеки, і не має відповідного денотата в цільовій мові (укр.: «*Джон Стіл пише про «калюжі курячої крові», використовувані чекістами в тих інсценівках»* [15, с. 26] – нім.: «*John Steele schreibt von „Pfützen von Hünerblut“, die von den Tschekisten in diesen Inszenierungen eingesetzt wurden“* [16, с. 33]). У тексті перекладу слово відтворюється за допомогою транскрипції із використанням норм словотвору мови-реципієнта. Варто зауважити, що контекст із відображенням атмосфери доби СРСР та кількаразове повторення радянського у творі полегшує його розуміння навіть для непідготовленого читача.

У радянські часи велика увага приділялася колективній культуризації [10], проводилася чимала кількість різних заходів, про що також згадується в романі. Якщо словосполучення *виробнича практика* належить до активних у сучасній українській мові із дещо іншою конотацією, ніж у часи Радянського Союзу, то при відтворенні німецькою мовою воно конвертується на наявний у німецькій мові відповідник із конотацією, наближеною до сучасного значення українського словосполучення («*Навчальний рік саме закінчувався, але ми все ще ходили на так звану виробничу практику, під час якої по п’ять-шість годин на день порпалися на шкільних грядках»* [15, с. 281] – нім.: «*Das Schuljahr ging zu Ende, aber wir mussten noch zum sogenannten Produktionspraktikum, was bedeutete, fünf oder sechs Stunden täglich in den Schulbeeten herumzuwählen»* [16, с. 282]).

Вжите в романі словосполучення *культпоходи колективів трудящих* позначає результат чітко вираженої колективної культуризації,

властивої для радянської системи. Для його відтворення перекладачка вдається до кальки: «Влада зметикувала вмиць, як їх заповнити: почалися примусові культпоходи колективів трудящих» [15, с. 72] – „*Darauf ließ sich die Obrigkeit etwas einfallen, um sie zu füllen: Es begannen die verordneten Besuche von Kulturveranstaltungen durch Werktätigenkollektive*” [16, с. 78]. Конвертування слова *примусовий* на слово *verordnet* із дещо слабшим ступенем інтенсивності емотивної конотації зберігає амплітуду емоцій. Прямий відповідник слова *примусовий* – *Zwangs-* володіє в німецькій мові особливо високим ступенем негативної конотації і не цілком корелює зі словом *культпоходи*, що схвально підкреслює логічне перекладацьке рішення.

Нетерпимість радянської влади до класових противників та переслідування всіх намірів, які могли б загрожувати радянській ідеології, результує появу емоційно забарвленої лексики на позначення всього ворожого. До неї належить лексема *куркуль*, яка в XIX столітті позначала в Росії заможного селянина, а в радянські часи набула негативної конотації і позначала ворога народу у вигляді маєтного селянина і противника колективізації. На сьогоднішній день слово *куркуль* у попередньому значенні перейшло у статус історизму, оскільки тепер номінує заможну, хитрувату людину. Така зміна значень демонструє не лише пасивізацію лексики, але «нейтралізацію негативної оцінки» [6, с. 90]. При відтворенні цього слова перекладачка вдається до російської транскрипції: укр.: «*Це були справжні вбивці з пудовими кулаками й бульдожими щелепами, свого часу випробувані не в одному бою з куркулями, басмачами та фінами*» [15, с. 74] – нім.: „*Echte Mörder mit zentnerschweren Fäusten und Bulldoggen-Schädeln, erprobt in Kämpfen mit Kulaken, Basmatschen und Finnen*“ [16, с. 80]. Таке перекладацьке рішення пояснюємо тим, що саме слово *Kulak (Kulaken)*

зафіксоване в німецькій літературі й публіцистиці («*Tod dem Kulaken!*», «*Deportation der Kulaken*», «*Terror gegen die Kulaken*», «*Druck auf die Kulaken*»), а також у словниках. Транскрипція слова *куркуль* без додаткового тлумачення була б незрозумілою для німецького реципієнта.

Висновки з дослідження і перспективи подальших пошуків. Отже, із плином часу, зміною розвитку суспільства, переходом із одного економічного стану в інший радянськи все рідше вживаються як у повсякденному мовленні, так і в літературних творах. Такі слова як «комінтерн, комінтернівець, контрреволюціонер, куркуль» та багато інших, пов'язаних із правлячою партією, ідеологією марксизму-ленінізму, перейшли в пасивний ужиток або ж утратили своє первинне значення. Таким чином, радянські реалії як елементи образно-понятійної бази представників лінгвокультур, які належали до країн соціалістичного табору, віддаляються в часі.

Нерідко розуміння ускладнене через відсутність подібних реалій у сучасному світі та залежить від контексту чи додаткового розтлумачення навіть для носіїв мови. Дослідження перекладу роману Ю. Андруховича «Коханці Юстиції» засвідчує, що радянськи сприяють відображенню атмосфери доби СРСР і зазвичай зберігають свою маркованість у німецькомовному перекладі. При їхньому відтворенні Забіне Штьор використовує широкий спектр можливих способів перекладу, до яких належить транскрипція, калькування, заміна аббревіатур повною формою, підбір у цільовій мові семантично та фонетично близького до оригіналу відповідника, що уможлиблює краще розуміння тексту. В окремих випадках вживаються слова, відомі німецькомовному читачеві як іншомовні вкраплення (транскрипції з російської мови).

Перспективою дослідження є аналіз особливостей відтворення радянськизмів в романах інших сучасних українських письменників.

Список літератури:

1. Бондаренко К., Шаповалова О., Балан С. Радянськизм в серіалі “Chernobyl”: перекладацький та лінгвокультурний аспекти». *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. Випуск 193 . С. 117–122.
2. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. М.: Высшая школа, 1986. 416 с.
3. Доменко А.І. Особливості перекладу реалій-радянськизмів (на матеріалі англomовного перекладу роману Олесь Гончара «Собор»). *Materiały VIII Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Naukowa przestrzeń Europy – 2012»*. Volume 21. Filologiczne nauki.: Przemysł. Nauka i studia – 72 str. S. 58–60.
4. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад . Л. : Вид-во при ЛНУ, 1989. 216 с.
5. Калиновська О. Проблеми лексикографічного опису ідеологічно забарвлених лексичних одиниць. *Наукові записки НаУКМА. Сер. Філологічні науки*. Том 85. 2008. С. 35–39.
6. Карпіловська Є. Реакція мови на зміну суспільних стереотипів. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки (Мовознавство)*. Том 137. 2012. С. 88–91.

7. Сливка М. Функціональна вагомість українських реалій соціально-станової структури суспільства. *Сучасні дослідження з іноземної філології: збірник наукових праць*. Вип. 11. 2013. С. 325–335.
8. Тарапон О. Партійна риторика і мовленнєва культура як відображення радянської системи цінностей в Україні 1920–1930-х рр. *Переяславський літопис: зб. наук. статей*. Вип. 8. Переяслав-Хмельницький, 2015. С. 29–39.
9. Ткачівська М.Р. Культурно-емотивні закономірності відтворення лексики обмеженого вжитку в українсько-німецькому художньому перекладі: дис. ... д-ра філол. наук 10.02.16 – перекладознавство. Івано-Франківськ, Харків: Харківський нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна 2021. 450 с.
10. Ткачівська М. Радянізми у творах Ю. Андруховича та особливості їх перекладу німецькою мовою. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Мовознавство*. 2011–2012. № 2-1. С. 71–82.
11. Томіленко Л. Радянізми в українській перекладній лексикографії постреволюційних років: від неологізмів до історизмів. *Діалог мов – діалог культур. Україна і світ IX Міжнародна наукова Інтернет-конференція з україністики*. München 1. – 4. November 2018. С. 175–182.
12. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900–1941): стан і статус / Ю. Шевельов ; авт. вступ. сл. Л. Масенко. Чернівці : Рута, 1998. 207 с.
13. Fleischmann E. Postsowjetisches Russisch. Frankfurt am Main : Peter Lang Verlag, 2007. 477 S.
14. Zeitung, Neue Züricher. Galizien besitzt kein Epos? Mit seinem neuen Roman liefert Juri Andruchowytsh eines nach – und was für eines! 2020. URL: <http://surl.li/davok> (дата звернення: 15.09.2022).

Літературні джерела:

15. Андрухович Ю. Коханці Юстиції/ Ю. Андрухович. Меридіан Черновіц, 2017. 302 с.
16. Juri Andruchowytsh. Die Lieblinge der Justiz/ Suhrkamp Verlag Berlin, 2020. 306 S.

Лексикографічні джерела:

17. Словник термінів «Територія Терору» (скорочено – СТТТ). URL: <http://territoryterror.org.ua/uk/guide/terms-dictionary/> (дата звернення: 2.09.2022).

Tkachivska M. R., Muchychka Yu. I. SOVIETISMS AND THEIR TRANSLATION INTO GERMAN (ON THE EXAMPLE OF THE GERMAN TRANSLATION OF Y. ANDRUKHOVYCH'S NOVEL "LOVERS OF JUSTICE").

The article is about Sovietisms and the features of their translation into German. Based on the scientific research of domestic and foreign researchers and scholars, the paper analyzes the features of the rendering of Sovietisms as markers of the era of the existence of the USSR, which were an important segment of the political and social culture of the Soviet Union. The article examines the specificity of the vocabulary of the Soviet reality and the dynamics of the development of the Soviet word form and its gradual passivization in the Ukrainian lexicon. In the study, considerable attention is paid to the definition of the main concept of our scientific research – Sovietisms and its classifications. Emphasis is placed on the importance of existing political connotations, ideological content, and social coloring, which turn these lexical units into unique symbols of an era.

Significant attention is focused on the characteristics of the Soviet lexicon, which is considered not only as a means to denote the realities of everyday life but also as one of the ways of ideologizing society, glorifying Soviet values to facilitate ideological influence on the mass consciousness of Soviet society. It also emphasizes that a significant layer of the vocabulary of the era of the Soviet Union is not considered outdated but continues to have its function in language and speech.

Scientific intelligence examines the Sovietisms used in Yuri Andrukhovych's novel "Lovers of Justice" ("Die Lieblinge der Justiz") and its German translation made by the German translator Sabine Stöhr. In the course of the research, ways of reproducing Sovietisms are analyzed, and their translation is evaluated. The importance of preserving the markedness of Sovietisms in the German translation is emphasized, which contributes to the reproduction of the atmosphere of the USSR era and brings the translation closer to the original text.

Key words: Sovietism, translation, methods of translation, rendering, non-equivalent vocabulary, political vocabulary.